A megbékélés eszköze

Ézs 2,4

SÁNTA JÓZSEF

Az egyházi évben, főleg ahogyan azt most a november hónap keretezi, érdekes forgatókönyv rajzolódik ki. A hónap első napjára, éppen vasárnapra esik mindenszentek ünnepe. Így a temetőkben és a templomokban a gyász fájdalmából, esetenként összetört és szétesett élethelyzetekből a vigasztalódás felé mozdulva gyújtunk gyertyákat a gyülekezettel. Ebben a szomorú helyzetben, az élet utolsó állomásánál még elidőzve rendeli Isten maga elé a gyülekezetet. Ha úgy tetszik, az ő országának előszobájából enged betekintést, hogy együtt elmélkedjünk bölcs rendjéről: ítéletről, reménységről, örök életről. Feltárul a hívő előtt, hogy meg kell állnia Isten színe előtt, de azt is meglátja, hogy a földön élő egyház a „halálban nyereséget" találó közösséggel együtt ujjong. Isten országa a helyreállítás és az új rend ígéretét hozza a közösségnek, amely az *Agenda* szerint is „célegyenest igyekszik elhívása felé". Végül pedig a hónap utolsó vasárnapján advent első gyertyáját gyújtjuk meg, emlékezve arra, hogy még élünk, mert Isten is úgy akarja. Hogy hatalma még mindig elér a mi sóhajtozó világunkba.

Nem véletlen, hogy ebben az időszakban úgy érezzük, a prófétai szónak nagyobb mélységei tárulnak fel, és sokkal inkább elevenünkbe vág. Hiszen ha csak részben is, de abban osztozunk Ézsaiással, hogy mi is várományosai vagyunk az eljövendőnek. Olyan látomások tárulnak fel a múló világra nézve, amelyek a pánikot keltő folyamatokat a hit szemén keresztül látják. Olyan látomás ez, amelyben a történelem kétségbeejtő sorai között maga Isten tárja föl magát. De hogyan és miért is?

Ézsaiás látomásában, a fejezet elején a különböző halmokon isteneiket tisztelők meglátják, hogy egy magaslat emelkedik majd ki a sok közül. A hatalmas halmokon bálványok konkurenciája és még inkább az ember azokkal folytatott elkeseredett küzdelme zajlik. Itt igyekeznek valahogy befolyásuk alá vonni az általuk természetfelettinek gondolt hatalmat, hol önös érdekből, hol pedig kétségbeesett helyzetük okán. Mintha csak Csokonai hiábavaló szerelmi világának szembesülése visszhangozna: „Kit teremt magának / A boldogtalan, / S mint védangyalának, / Bókol úntalan." De végül ezek felszámolás alá kerülnek, amikor egy új magaslat, az Úr halma emelkedik ki mindegyik közül. Itt Isten gyűjti egybe a népeket, hogy saját maga tanítsa őket, és ítéletet is tartson felettük. Nem lesz többé olyan, aki a maga „halmára" hajtja az embereket. Jóllehet a jeruzsálemi magaslat és rajta a salamoni templom bőven nem a legmagasabb pont a környéken. De nem is a látványosság vonzza majd oda az embereket, hanem Isten személye. Ez nem önkényuralom vagy valamifajta erőszakos egybeterelés. Ide maguktól zarándokolnak a népek. Ez a helyreállítás része, amelyben annak reménye rajzolódik ki, hogy a széthúzó emberi közösségeket végre valaki talán egyben tudja tartani.

Creative Commons BY-NC-ND 4.0

Ézsaiás szerint Isten az, és nem is lehet más, aki a népek közötti megbékélést előmozdítja. A folyamat leírásának másik fontos eleme az a költői kép, amikor az emberek a különféle fegyvereiket kézi szerszámokká alakítják át. Számtalanszor volt példa arra, hogy az ember megpróbált birodalmakat, országokat egyben tartani, és fegyvert készített, hogy konfliktusok kirobbantásával, erőszakos elnyomással érje el a világ viszonylagos rendjét. És az így előállt rendet még békének is nevezte. Az ember „békehadjáratai" azonban soha nem jártak tartós sikerrel. Teljes megbékélést nem tudott teremteni, sokkal inkább megbélyegzettséget, keserűséget és kudarcot, majd hosszú távon válságot idézett elő. Ézsaiás prófétánál Isten véget vet az emberek közötti konfliktusoknak, és fegyvereiket értelmetlenné teszi. Haszontalannak bizonyultak, és nincs már szerepük az ember életében, ezért új tárgyak születnek belőlük. De talán ennél több is történik. Mintha ezzel megint egy új teremtés jönne létre. A szerszámok, amelyek eddig életeket oltottak ki, most ismét meghatározott feladatot látnak el a teremtésben, a művelés és őrzés eszközeivé válnak, egymás és felebarátunk javára Isten rendje szerint. Ézsaiás is látja népének borús sorsát, de látja a nemzetek folytonos konfliktusát is, amelybe belekeveredve csak egy határozott erő tud változást hozni. Határozott megnyilvánulásra, a népek közötti közbenjárásra van szükség, amely példát mutat arra, hogyan lehet az erőszakos fegyvereket a béke és a teremtés eszközeivé formálni.

Eszközeink szembesítenek bennünket, hogy az idézett Csokonai-vers nyomán mi is lássuk, milyen világot teremtünk magunknak, és milyennek bókolunk untalan. Látjuk, miként emelkednek ki a hatalmas informatikai cégóriások, hogy mindent átformálva újraírják életünk alapjait. Néhányak optimizmusa és víziója odáig is elmerészkedik, hogy a mesterséges intelligenciával az emberiség új, ki tudja, talán végső korszakát kiáltják ki. Eközben elektronikai eszközök özöne vesz körül bennünket, programok tömkelege fut párhuzamosan, és agyunk minden neuronját újra- és újrahuzalozza. Az intimitásunkat, a kreativitásunkat, az emberi kapcsolatainkat pedig naponta sebzi meg újra és újra. Már belső körökből fejezik ki folyamatosan aggodalmukat a mesterséges intelligencia kapcsán, miközben a piac továbbra is igyekszik az optimizmus látszatát kelteni és minél magasabbra emelkedni. Mintha a történelem megint azzal szembesítene, hogy kicsúszik a kezünkből az irányítás. Mintha a fenntartható növekedés határait feszegetnénk, és eközben újabb és újabb halmokat építünk. Harari örök érvényű igazsága jut eszembe: „Miért követtek el az emberek ilyen végzetes számítási hibát? Ugyanazért, amiért az ember az egész történelem során hibásan számolt. Képtelenek voltak teljes mértékben felfogni döntéseik következményeit." (Harari 2025, 88. o.)

Nem vagyunk igazán előrelátók, vagy ha mégis, akkor a saját jóslatainknak sem hiszünk igazán. Jézus helyesen mutat rá, hogy az évszakok és az időjárás változásait megfejtjük, de Isten országának eljövetelére vakok vagyunk. Ahogyan az is elmondható, tudjuk, hogy a kés vajazásra és nem vagdalkozásra való, és mégis… Isten mégis a segítségünkre siet, és ami titkot lehet, feltár nekünk már ebben a világban. Amit a próféciákban meg lehetett fejteni, az számunkra már nyilvánvalóvá vált Jézus Krisztusban. Minden halom közül kiemelkedett a Golgota hegye, és alapjaiban írta át a világ történelmét. Isten ehhez a magaslathoz, az ő szent hegyéhez hívott valamennyi népet és nemzetet, hogy ott tanuljanak nála. Lássák, ahogyan a két gerendából álló vesztőhelyből az újjáteremtés állomása lesz. A kereszt lesz az Istennel és emberrel való megbékélés eszköze.

Hivatkozott mű

Harari, Yuval Noah 2025. *Sapiens. Az emberiség rövid története.* Ford. Torma Péter. Animus Kiadó, Budapest.